

L I T E R K A

PROSINEC

2015

Milí čtenáři,

také jste v zajetí pracovní terminologie? Používáte slova, která Vám přijdou běžná, ale ostatní jim nemusí rozumět? Nebo jim rozumět mohou, ale v jiném významu? Nedávno jsme s kolegy probírali naše pracovní povinnosti. Šlo o to, že v Památníku končila na podzim většina výstav a my jsme je museli v určitém termínu „zlikvidovat“. Bylo by přinejmenším zvláštní, kdyby nás v tu chvíli poslouchal někdo zvenčí. Slovo „zlikvidovat“ padlo v různých variantách během našeho krátkého rozhovoru asi desetkrát. Toto slovo má totiž v muzejnické hantýrce jiný význam než v běžné mluvě. Ne, opravdu nechceme smést exponáty z povrchu zemského. „Zlikvidovat“ v muzejním prostředí znamená pečlivě uložit exponáty do krabic a vrátit je původním majitelům. „Zlikvidovat“ znamená archivovat textové a obrazové materiály, které jsme během příprav výstavy nashromáždili, a uchovat je tak badatelům. „Zlikvidovat“ znamená zachovat si v paměti vzpomínky na setkání se všemi, kteří nám v přípravách výstavy byli nápomocni, jejichž vyprávění, rady, doporučení většinou přesahují horizont jedné výstavy. Tak jsme v listopadu „zlikvidovali“ výstavu loutek. Na začátku prosince „zlikvidujeme“ výstavu věnovanou tvůrčí rodině Šuleřových a expozici Na návštěvě u nakladatelů brněnských univerzit. Každá z těchto výstav si našla svého návštěvníka. V uších nám ještě doznívají dětské hlásky z loutkové výstavy a upřímně radostné zahájení výstavy Tři generace tvůrců, rod Šuleřů. Tato výstava bude navíc obohacena o vyprávění Petra Šuleře v rámci našich pravidelných StřeDění. Až tedy z úst muzejníka uslyšíte, že se chystá něco „likvidovat“, nelekejte se. Vězte, že muzejnická „likvidace“ má pozitivní důsledky.

*Poklidný adventní čas Vám přeje
Petra Pichlová*

IVO ODEHNAL: ZÁZRKY

V zimním odpoledni
se brzy tmí

Cikánská děvčata
cikánské princezny
s černými lunami
za nehty
počítají svoje prsty
jako koledy

Malíček prostředníček
prsteník...

Lidé kolem chodí
s úsměvy v peněženke

Večer otloukává
barvu černé pleti

A lampy si navlékají prsteny —

NEJBLIŽŠÍ AKCE PAMÁTNÍKU PÍSEMNICTVÍ NA MORAVĚ

29. listopadu 2015, 13 a 14.30 hodin, Čas adventního očekávání

Workshop s květinářkou Bronislavou Záděrovou. Přijďte se inspirovat, jak vyzdobit své příbytky s nadcházejícím adventem. Program začne ve 13 hodin.

2. prosince 2015, 17 hodin, StřeDění: Petr Šuleř

Beseda se spoluzakladatelem Asociace muzeí a galerií České republiky a autorské čtení z jeho nově připravované knihy.

10. prosince 2015 — 10. ledna 2016, Co rok dal

Nepominutelné ohlédnutí za dalším úspěšným rokem Památníku písemnictví na Moravě expozicí sestavenou z čerstvých přírůstků. První představení nejvýznamnějších novinek ve sbírkovém fondu ve formě veřejného poděkování dárcům a aktivním spolupracovníkům Muzea Brněnska.

OTEVÍRACÍ DOBA BĚHEM VÁNOČNÍCH SVÁTKŮ

Zavřeno ve dnech 21. prosince (pondělí), 24, 25. a 26. prosince (čtvrtek, pátek a sobota), 28. prosince (pondělí), 31. prosince a 1. ledna (čtvrtek a pátek).

Otevřeno od 9 do 16 hodin ve dnech 22. a 23. prosince (úterý a středa), 27. prosince (neděle), 29. a 30. prosince (úterý a středa). Od 2. ledna 2016 bude Památník písemnictví na Moravě otevřen denně kromě pondělí od 9 do 16 hodin. Poslední prohlídka začíná vždy v 15 hodin.

Z PLÁNU VÝSTAV PRO ROK 2016

Nakladatelství SURSUM

18. 2.—17. 4.

Tišnovské nakladatelství Sursum se představuje. Pokračování cyklu mapujícího současnou knižní produkci a regionální nakladatelství na Moravě.

Abecedy včera a dnes

31. 3.—30. 10.

Poznáváme, učíme se a hrajeme si s písmeny. Od vzniku abecedy až po současnost. Interaktivní výstava (koncipovaná v souladu s Rámcovými vzdělávacími programy) pro začínající i pokročilé dětské čtenáře.

Gabriela Preissová

28. 4.—19. 6.

Literární výročí roku. Výstava zaměřená na zpřístupnění a popularizaci odkazu moravské autorky, jejíž dramatické texty představují zlatý fond moravského písemnictví i 70 let po její smrti.

Knihy doby Karla IV., jejich tvůrci a čtenáři

30. 6.—11. 9.

Poklady rajhradské benediktinské knihovny. Představení knižní kultury karolinské doby. Návštěvníci se seznámí s rukopisnou tvorbou i běžnou dobovou literární produkcí. Pozornost bude věnována i recepci těchto děl.

GENIUS LOCI - NENÍ SOLÁŇA BEZ KOBZÁŇA!

Výstava o rodu Šuleřů nás dovedla také na Soláň, k legendární hoře uprostřed Vsetínských vrchů, na které si své domy postavili rozliční výtvarníci, aby tu vytvořili ateliér podobný francouzskému Barbizonu. O Janu Kobzáňovi (1901—1959) napsal Oldřich Šuleř knížku s názvem *O Janíčkoví maléřečkovi*, kterak si chudého nadaného chlapce pro svou firmu vyhlédl Baťa a dal ho studovat. Hora se mu stala osudem. V roubené chalupě bylo tělo starého malíře nalezeno až pár dnů po jeho smrti.

Jak to vypadá na Soláni dnes? Zvonice slouží jako informační centrum a zároveň galerie. Opodál v lese se skrývá Valašský ateliér u Hofmanů. Karel Hofman (1906—1998), krajinář a portrétista, se nastěhoval do domu po moravském Breughelovi — Aloisi Schneiderkovi (1896—1958), který se na Soláni usadil už v roce 1939. Jeho dům s atelié-

rem proslul pořádáním neformálních výstav, tzv. soláňských salonů. Stejně jako Schneiderka, studoval umění určitou dobu ve Francii i František Podešva (1893—1979). A to dokonce u Františka Kupky. Chalupa Františka a Marie Podešvových na Soláni hostila mnoho významných osobností. Podobně jako její muž na svých obrazech zachytila život na Valašsku s láskou v knihách Marie Podešvová. Krásné jsou její vzpomínky na Soláň s titulem *Když slunce září*.

Nutno říct, že náklonnost mnoha lidí k tomuto místu je pochopitelná. Dodnes turisty vítá hospoda „Na Čartáku“. Sedával tu již Jiří Mahen. Nazval Soláň odražištěm bohů, valašským Olympem. Jeho okouzlený zápis se zachoval v knize hostů...

Kristýna Cimalová

PODĚKOVÁNÍ DÁRCŮM A PŘÍZNIVCŮM

Rádi bychom poděkovali všem, kteří se zasloužili o další růst literárních sbírek Památníku písemnictví na Moravě či nám pomohli jiným způsobem.

Děkujeme dárcům, kteří obohatili literární sbírky, obzvláště Petru Kukulovi, Petru Čermáčkovi, Zdeňku Volfovi, Věře Jelínkové, Jiřímu Skálovi, Václavu Pajurkovi, Karlu Blažkovi, Pavlu Švandovi, Věře Mikuláškové, Janu Černému, Kateřině Černé, Aleně Houšťové, Richardu Skolkovi a Vojtěchu Kučerovi.

Děkujeme všem, kteří přijali naši nabídku a nezištně vystoupili v rámci pravidelných StřeDění, konkrétně Petru Čermáčkovi, Zdeňku Volfovi, Petře Dvořákové, Mileně Flodrové, Miloši Šenkýřovi, Jiřímu Trávníčkovi, Vojtěchu Kučerovi, Petru Zajícovi, Petru Steindlovi, Marku Torčíkovi, Vojtěchu Velískovi a Petru Šuleřovi.

Poděkování patří také protagonistům symposia Host do domu — Literát versus redaktor, jmenovitě Barboře Svobodové, Martinu Stöhrovi, Ivanu Křížovi, Milanu Uhde a Pavlu Švandovi.

Děkujeme všem, kteří nám byli nápomocni v přípravách výstav, obzvláště zaměstnancům divadla Radost, manželům Kněžkovým, Petru Železnému, Dagmar Malotové, Edičnímu středisku Janáčkovy akademie múzických umění v Brně, Nakladatelství MuniPress, Vydavatelství Mendelovy univerzity v Brně, Nakladatelství VUTIUM, Bronislavě Záděrové, Mendelovu muzeu, Moravské zemské knihovně, celé rodině Šuleřově.

Zvlášť velké poděkování za vzácnou návštěvu Památníku písemnictví a za zprostředkování daru do našich literárních sbírek patří Jiřímu Opelíkovi.

3 OTÁZKY PRO PETRA ŠULEŘE

Vystudoval jste český jazyk, chtěl jste být učitelem, ale za minulého režimu jste studia dokončil se zákazem výkonu pedagogické praxe. Toužil jste přesto učit? Nakolik Vás práce muzejníka uspokojovala? A jak se díváte na současný trend muzejních pedagogů?

Na VŠ jsem studoval kombinaci Jazyk český a polština a nepředpokládal jsem, že bych po absolutoriu šel učit na nějakou střední školu. Předpokládal jsem, že se budu věnovat teorii a historii české literatury a zpočátku jsem ani nepřemýšlel o tom, na jakém pracovišti bych to měl dělat. Do roku 1968 jsem uvažoval o tom, že bych zůstal na fakultě jako asistent, dokonce profesor Králík by mě rád na této pozici viděl. Avšak srpen 1968 a následující léta zcela znemožnila tento úmysl, následovalo mé vyloučení ze studia, po odvolání podmínečné vyloučení a zákaz jakékoliv pedagogické činnosti. Jen díky statečnosti ing. Bečáka, tehdejšího ředitele Valašského muzea v přírodě, jsem vůbec mohl někde pracovat, i když s velkými problémy — tehdejší Městský výbor KSČ v Rožnově pod Radhoštěm přijal usnesení, že manželé Šuleřovi nesmí v tomto městě ani pracovat, ani bydlet. Bylo by samostatnou kapitolou, jak absurdní byla cesta k tomu, abych tuto obstrukci zvrátil, pomohla mi však tehdejší situace, kdy stát neměl zájem na medializaci takových zjevných represí, zejména pak ne v zahraničním tisku. Pravdou je, že jsem svou pedagogickou kvalifikaci mohl využívat při přípravě průvodcovských skript v muzeu a při vytváření programů pro děti a mládež.

Plně jsem pak podporoval rozvoj muzejní pedagogiky v MZM, kdy se oddělení Educo stalo celostátním pilotním pracovištěm této oblasti. Přímý kontakt s původními zdroji informace spojený s emocionální participací, to je velké plus muzejní pedagogiky, které žádné jiné vzdělávací pracoviště nemá. Mluvím o tom, co se v odborné literatuře nazývá jazykovým novotvarem edutainment, ve skutečnosti to však naplňuje starý Komenského princip škola hrou.

Váš otec Oldřich Šuleř napsal desítky knih. Kdy Vás poprvé napadlo, že také napíšete román?

Už od raného dětství jsem žil v prostředí literární tvorby. Ještě před zahájením školní docházky jsem věděl, co to jsou sloupcové obtahy, špižl, korektury, frontispis, vakát a co já vím ještě, něco z toho už se dávno nepoužívá. Již v první třídě ZŠ jsem k velkému pobavení rodičů sepsal svou první povídku *Už jsou z nich vojáci* a vytvářel první jazykové novotvary — usoudil jsem, když se říká about, pak opačný proces musí být vybout. Na studiích jsem psal především poezii a povídky, něco z toho bylo publikováno, ale především jsme společně s několika kamarády pořádali ve studentských klubech pravidelné textappealy, vzpomínám si na přítele Luboše Macháčka, který, jsa profesí posléze psycholog, publikoval několik literárních děl. Jakousi konkurenční literární družinou pak byla skupina kolem olomouckého Divadla hudby, jejímž čelným představitelem byl Pavel Dostál, pozdější ministr kultury ČR. Tykali jsme si až do jeho skonu. Všechno bylo od roku 1969 rázně umlčeno, psal-li jsem, pak jenom do šuplíku. Muzejní profese mi zůstala i po roce 1989, v muzeích bylo co napravovat, na literární tvorbu nebylo sil. Až po odchodu do důchodu jsem vyhrabal šuplíkový sediment, něco vyhodil, něco přepracoval, něco schoval pro budoucí použití.

Pracoval jste ve Valašském muzeu v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm, byl jste ředitelem Jihomoravského muzea ve Znojmě, 16 let ředitelem Moravského zemského muzea v Brně. Proč jste na počátku devadesátých let inicioval založení Asociace muzeí a galerií ČR?

Není pravdivá představa, že bych já osobně přišel s ideou samostatné spolkové muzejní organizace. Po roce 1989 byla obecně silně pocítována potřeba navázat na předválečné spolkové formy naší profese, zejména pak na společné hájení demokratických principů i v této oblasti a deideologizace muzejnictví, vyvedení ze sféry politické propagandy. Po zániku Ústředního muzeologického kabinetu se pak ukázala potřeba nové organizace teorie muzejní práce, její metodiky, potřeba reorganizace muzejní sítě a další a další momenty, léta zkostnatělé a svázané ideologickými direktivami socialistického státu. To, že jsem se ocitl ve skupině, připravující tyto změny, bylo způsobeno především tím, že všichni, kdo byli muzeologicky připraveni, znali historii muzeí a muzejnictví a věděli proto, nač navazovat. Na tom nic nemění ani situace, kdy řada galerií nesouhlasila s asociační formou nové muzejní organizace a založila svou vlastní Radu galerií. Mne každopádně naplňuje uspokojením, sleduji-li, jak je AMG živá a životná, jak vyrostla ze svých dětských střívků, jak je dnes už uznávaným partnerem všech, kdož mohou řídit, kontrolovat a rozhodovat.

...

PETR ŠULEŘ (* 1948) vystudoval Střední všeobecně vzdělávací školu v Ostravě-Zábřehu, následně pokračoval ve studiu na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Na stejné fakultě pak rozšířil své vzdělání o doktorát z oboru Starší česká literatura. Na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let absolvoval ještě studium muzeologie. Pracoval ve Valašském muzeu v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm a v Moravském muzeu v Brně. V letech 1990—1993 působil jako ředitel Jihomoravského muzea ve Znojmě, v letech 1993—2009 byl ředitelem Moravského zemského muzea v Brně. V roce 2013 vydal román *Zločinci a kavalíři*, který je příběhem několika kriminálních činů odehrávajících se v letech 1611—1612. Většina událostí v knize se skutečně stala, velká většina vystupujících postav skutečně žila. Autentická je rovněž praxe vyšetřování kriminálních činů.

V Památníku písemnictví na Moravě představí Petr Šuleř i svoji teprve chystanou knihu *Sloupy stříbrné, dno ze zlata*, která je koncipována v několika časových rovinách. Jádrem románu je příběh domu, ve kterém se prolínají osudy několika rodin v různých stoletích.

StřeDěň s Petrem Šuleřem se koná ve středu 2. prosince 2015 v 17 hodin. Návštěvníci se mohou těšit na autorské čtení i na informace z oblasti muzeologie.

Z NAŠEHO DEPOZITÁŘE

Pod přírůstkovým číslem 16/2006 se skrývá raritní sbírkový předmět. Je jím náhrobní deska spisovatele Guido Glucka, kterou Památník písemnictví na Moravě získal darem od Správy hřbitovů města Brna. Jedná se o největší a nejtěžší sbírkový předmět Památníku.

Guido Glück se narodil 7. ledna 1882 v italském Barco. Jeho otec pocházel ze Znojemska a matka z Brna. Rodina se v roce 1885 vrátila do Brna. Po studiu germanistiky vyučoval němčinu, latinu a řečtinu na břeclavském gymnáziu. Jádrem jeho prvního románu *Der goldene Boden* (1912) je vlastní zkušenost života v národnostně smíšeném městě. Později se vrátil do Brna a začal učit na německém gymnáziu. Po vzniku Československa se stal spoluzakladatelem německé divadelní společnosti a současně založil divadelní časopis *Die Rampe*. Jako divadelní kritik publikoval v mnoha novinách. V letech 1922–1932 působil ve funkci divadelního dramaturga a režiséra, je autorem mnoha inscenací a her. Zemřel 18. srpna 1954 v Brně.

Náhrobní deska byla paradoxně první vlaštvou fondu Guido Glücka. Památník písemnictví na Moravě získal v následujících letech ještě dva (respektive tři) dary, které se k životu a dílu tohoto významného literáta vztahují. V roce 2008 byla od Magdaleny Weland zakoupena první část jeho literární pozůstalosti, druhá část ji doplnila v roce 2010. Množství materiálů vztahujících se k dílu Guido Glücka můžeme najít také v pozůstalosti Dory Müller. Jedná se zejména o časopisecky publikované prózy, které nikdy knižně nevyšly. Najít je můžete rovněž ve sbírkách Památníku písemnictví na Moravě. Glückovu pozůstalost tvoří především korespondence, tiskopisy, dokumenty, fotografie a knihy.

STŘÍPKY... MRAVENČÍ PRÁCE

Mravenčí prací by se dalo nazvat naše každodenní počínání v roli odborných kurátorů. V nejbližších měsících plánujeme dokončit zpracování dosud nejobsáhlejšího literárního fondu, který Památník písemnictví na Moravě získal. Štědrým dárcem je básník Ivo Odehnal, který Památníku věnoval velkou část svých rukopisů, korespondence, fotografií, zkrátka dokumentů úzce se vážících k jeho životu a dílu. Roztřídění, zařazení, zpracování obsáhlého fondu není snadné, stálo nás již stovky hodin soustředěné práce. Výsledek této mravenčí práce bude dostupný našim následovníkům z řad badatelů.

Prostory benediktinského kláštera v Rajhradě jsou rekonstruovány pro Památník písemnictví na Moravě (Muzeum Brněnska) s pomocí finančních prostředků Jihomoravského kraje, Norských fondů a Regionálního operačního programu Jihovýchod.

Muzeum Brněnska
PAMÁTNÍK
PÍSEMNICTVÍ
NA MORAVĚ

Literka, Informační zpravodaj Památníku písemnictví na Moravě
Klášteř 1, 664 61 Rajhrad, tel.: 547 229 136
Odpovědný redaktor: Libor Kalina
Redaktor: Petra Pichlová
Vychází jedenáctkrát ročně, číslo 11, ročník 9, 23. 11. 2015
MKČR E 21218
www.muzeumbrnenska.cz
Muzeum Brněnska, příspěvková organizace, IČ: 00089257